

Vprašanja za izpit koordinatorjev v skupnosti

2.02

Izpitna vprašanja smo razdelili v tri skupine. V prvi skupini so vprašanja, ki so povezana s teorijami in koncepti, ki jih koordinator obravnava v skupnosti potrebuje pri svojem delu, v drugi skupini so vprašanja, ki so potrebna za razumevanje zdravstvenega pristopa k duševnim stiskam, v tretji skupini pa so vprašanja, ki so povezana bodisi z metodami dela bodisi z oblikami organiziranja skupnostne obravnave.

Kandidat bo na izpitu izžrebal tri vprašanja. Iz vsake skupine vprašanj po enega.

Teorije in koncepti

Sodobni koncepti duševnega zdravja v skupnosti

1. Razlike med medicinskim in socialnim modelom duševne stiske, med institucionalnim in skupnostnim modelom oskrbe.
2. Štirje cilji duševnega zdravja v skupnosti. Naštej in opiši njihovo medsebojno povezanost.
3. Mejniki v zgodovini norosti in psihiatrije.
4. Osnovne značilnosti, atributi in funkcije totalne ustanove.
5. Razvoj in značilnosti dezinstitutionalizacije v svetu in pri nas.
6. Osnovne značilnosti procesa dezinstitutionalizacije.
7. Vrednostne in znanstvene osnove obravnave v skupnosti.
8. Glavne značilnosti vloge »duševnega bolnika« in njegove kariere.
9. Razlika med stereotipom, nalepko, vlogo in stigmo »duševnega bolnika«.

Literatura:

- Flaker, V. (1998), Odpiranje norosti: Vzpon in padec totalnih institucij. Ljubljana: Založba /*cf.
- FLAKER, V. (2001), Kaj je duševno zdravje v skupnosti? = What is community mental health?. *Zdrav. vars.* 40, ½: 69-73.
- Flaker, V., in sodelavci. (2007). *Krepitev moči v teoriji in praksi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Lamovec, T. (1995), Ko rešitev postane problem in zdravilo postane strup. Ljubljana: Lumi.
- Lamovec, T. (1998), Psihosocialna pomoč v duševni stiski. Ljubljana: VŠSD .
- Ramon, S. (1993), Razvoj duševnega zdravja v skupnosti v Veliki Britaniji in Severni Ameriki. *Socialno delo* 32/1993, 1-2, 5-18.

Zakon o duševnem zdravju

10. Osnovna protislovja, ki jih rešuje zakonodaja na področju duševnega zdravja
11. Kritika podmene nevarnosti in neprisebnosti in praktični pomen za izvajanje koordinirane obravnave v skupnosti.
12. Temeljni dokumenti na področju duševnega zdravja. Naštej in komentiraj.
13. Vloga koordinatorja pri postopkih proti volji osebe, ki jih predvideva Zakon o duševnem zdravju.
14. Naštej in pojasni mrežo služb izvajalcev v skladu z zakonom o duševnem zdravju.

15. Varovanje pravic uporabnikov služb duševnega zdravja.

Literatura:

Flaker, V. (1996), Podmene obveznih ukrepov na področju duševnih stisk in njihove transformacije. *Soc. delo*, 35, 5: 433-444.

Zakon o duševnem zdravju, Ur.l. RS, št. 77/08

Profil koordinatorja (in zastopnika)

16. Kako Zakon o duševnem zdravju in Pravilnik obravnave v skupnosti ... urejata koordinirano obravnavo v skupnosti.
17. Opiši postopek vstopa in poteka koordinirane obravnave v skupnosti kot ga predvidevata Zakon o duševnem zdravju in Pravilnik obravnave v skupnosti ... Kakšne so različne možne interpretacije in pomanjkljivosti normativne ureditve?
18. Komplementarnost vlog zagovornika (zastopnika) in koordinatorja obravnave v skupnosti, kot ju predvideva normativni akti?
19. Navedite pooblastila in profil zastopnika za področje duševnega zdravja.
20. Razlika med različnimi načini koordiniranja v svetu in pri nas.
21. Ali je smiselno, da koordinator prevzame vlogo skrbništva? Argumentiraj!

Literatura:

Flaker, V., Urek, M., Škerjanc, J., Oreški, S., Kobal, B., Nagode, M., Jakob, P., Rafaelič, A., Mali, J., Cigoj - Kuzma, N. (2009), *Formalni in strokovni okvirji za uvajanje in izvajanje Zakona o duševnem zdravju*. Poročilo. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, Fakulteta za socialno delo.

Flaker, V., Mali, J., Rafelič, A., Udovič, N. (2010), *Individualno načrtovanje in izvajanje storitev: Kako koordinirati obravnavo v skupnosti (osnutek priročnika)*. Delovno gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Škerjanc, J. (2006). *Individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev*. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje in usposabljanja.

Zakon o duševnem zdravju, Ur.l. RS, št. 77/08

Pravilnik o načinu in vsebini obravnave v skupnosti ter vsebini, pogojih in načinu opravljanja izpita za koordinatorja obravnave v skupnosti, Uradni list RS, št. 49/2009 z dne 29. 6. 2009

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=92970>

Krepitev moči

22. Na katerih dimenzijah lahko spremljamo krepitev moči posameznika
23. Kaj je diagram moči in kako ga lahko praktično uporabljamo.

Literatura:

Flaker, V., in sodelavci. (2007). *Krepitev moči v teoriji in praksi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Dolgotrajne duševne stiske

24. Dolgotrajna oskrba kot paradigmatški premik.
25. Obrazec in drama institucionalizacije.
26. Obremenitve uporabnikov in svojcev, možnosti in ovire za razbremenitev.
27. Mehanizmi preobrazbe vsakdanje gotovosti v negotovost in načini kako zagotoviti varnost.

28. Izguba smisla, alternativni načini osmišljanja situacij in sprejemanje nesmisla.
29. Vloga stanovanja pri nastanku duševne stiske in kako zagotoviti zadovoljitev potrebe biti nekje.
30. Možnosti koordinatorja pri ohranitvi in pridobitvi delovnega mesta.
31. Vmesni in nadomestni statusi povezani z dolgotrajno duševno stisko. Možnosti koristne nezaposlenosti.
32. Dohodki in načini preživetja na robu družbe.
33. Registri dela in odgovori na dolgotrajno stisko.
34. Rutine vsakdanjega življenja, gospodinjstvo in opravki – njihov pomen pri odgovorih na duševno stisko.
35. Prosti čas in možnosti za aktivacijo ljudi z dolgotrajnimi stiskami.
36. Interakcijski prekrški kot podlaga za stigmativne interakcije in alternativni načini usmerjanja interakcije.
37. Značilnosti socialnih mrež uporabnikov služb duševnega zdravja.
38. Osamljenost – geneza, tipologija in načini vstopanja v prostore osamljenosti.
39. Načini krepitve družabnosti ljudi z dolgotrajnimi stiskami.
40. Kaj ljudje potrebujejo, ko bivajo v zdravstvenih ali socialnih ustanovah in kakšne stike z osebjem si želijo?
41. Opiši značilne dogodke v institucionalni karieri in načine ravnanja, ki omogočajo izstop iz vloge.
42. Odvisnost, neodvisnost in samostojnost. Naloga koordinatorja pri samostojnem življenju.
43. Pripadnost in možnost za razvijanje emancipatorne subjektivnosti.
44. Duševno zdravje in spolna, etična pripadnost.

Literatura:

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba : očrt potreb in odgovorov nanje*. V Ljubljani: Fakulteta za socialno delo.

Krize in krizne intervencije

45. Pomen krize v življenju posameznika.
46. Tipi kriz in vzrokov za krize.
47. Značilnosti duševnih kriz.
48. Potek krize – faze in njihove značilnosti.
49. Kako si ljudje lahko pomagajo med krizo?
50. Obdobje po krizi – značilnosti, načini podpore in vloga koordinatorja.
51. Bližnji – njihovo doživljanje krize, udeležba in izražanje čustev.
52. Reaktivni in proaktivni pristop k kriznim situacijam.
53. Načela odzivanja na krize. Naštej in pojasni.
54. Pojasni pojem okrevanja.
55. Načini izražanja volje za ravnanje v krizi, njihov pomen in uporaba.
56. Načela, način delovanja in učinki kriznih timov in preživljanja krize doma.

Literatura:

Lamovec, T. (1995), *Ko rešitev postane problem in zdravilo postane strup*. Ljubljana: Lumi.

Lamovec, T. (1997), Kako ravnamo z osebo v psihotični krizi. Ljubljana: Altra.
Lamovec, T. (1998), Psihosocialna pomoč v duševni stiski. Ljubljana: VŠSD .
Zaviršek, D. (1997), Krizni tim kot oblika preprečevanja psihiatrične hospitalizacije. Socialno delo,36,2: 101-110.

Zdravstveni vidiki duševnih stisk

Zdravila

1. Naštejte zdravila, ki se najpogosteje uporabljajo pri zdravljenju oseb s težavami v duševnem zdravju?
2. Kdaj začnejo delovati antidepresivi in koliko časa delujejo in koliko časa je potrebno jemati antidepresive?
3. Koliko časa se praviloma predpisuje uspavala?
4. Kakšni so stranski učinki psihotropnih zdravil?

Delovanje zdravstvenih služb

5. Kdaj potrebujemo psihiatra v toku obravnave v skupnosti, kje ga boste iskali in kako boste ravnali v primeru, da bo psihiater nedosegljiv?
6. Kdo ima pravico vpogleda v dokumentacije v bolnišnici?
7. V kakšnem primeru se vpogled v dokumentacijo odkloni?
8. Kdo ima vpogled v dokumentacijo v primeru, da primer obravnava sodišče – mimo pacienta?
9. Kako poteka sodelovanje koordinatorja z osebnim zdravnikom?
10. Kako se rešuje problematika mladoletnih oseb s težavami v duševnem zdravju?
11. Vloga zastopnika pri obravnavi uporabnika oz. kdaj je zastopnik lahko vabljen na multidisciplinarni tim in kako se vodi pritožbeni postopek?
12. Kaj je individualno delo s posameznikom? Kdaj vključiti tim in kdaj vključiti razširjeni tim?
13. Kaj je razlika med nadzorovano obravnavo in obravnavo v skupnosti? Kakšna je povezava med koordinatorjema? Kaj je z zaupnostjo v takšnem primeru?
14. Kakšno je sodelovanje s svojci in kako pokriti potrebe na terenu?

Ravnanje v posebnih skupinah fenomenov

15. Kako definiramo duševne motnje in kakšne vrste duševnih motenj poznamo?
16. Kako boste ravnali v primeru, ko boste zasledili, da gre za spolne zlorabe?
17. Katera so psihiatrična stanja oz. v kakšnem primeru je ravnotežje porušeno?
18. Kdaj govorimo, da je motnja kronična?
19. Kakšne diagnoze pričakujete pri vašem delu?
20. Kako boste ravnali v primeru, da se uporabnik obrne na vas v hudi stiski?
21. Kako ravnati v primeru, da je uporabnik nemotiviran za obravnavo v skupnosti?
22. Kako boste kot koordinator ravnali v primeru, da uporabnik postane samomorilen?

Literatura:

ZDRAVSTVENA nega in zdravljenje motenj v duševnem zdravju : učbenik / [urednika Peter Pregelj in Radojka Kobentar] ; [izdajatelj] Psihiatrična klinika Ljubljana. - 1. izd. - Ljubljana : Rokus Klett, 2009 (v poštev pridejo opisi motenj, ni pa treba brati implikacij teh za zdravstveno nego).

PSIHIATRIJA/uredila Martina Tomori, Slavko Zihel.-Ljubljana: Litterapicta: Medicinska fakulteta, 1999

NEVROTSKE, STRESNE IN SOMATOFORMNE MOTNJE V SPLOŠNI MEDICINI IN PSIHIATRIJI: Begunje, 24 in 25 maj 1996 (zbornik)/ urednika Brane Brišek, Vladka Stamos, Begunje: Psihiatrična bolnišnica, 1997

OSNOVE PSIHOFAKOTERAPIJE/ Blanka Kores Plesničar._Maribor-1. izd.- Maribor: Medicinska fakulteta, 2007

PSIHIATRIČNI VADEMEKUM/ Klemen Rebolj-Begunje: Psihiatrična bolnišnica, 2002 (Na voljo tudi v elektronski obliki.)

TERAPEVTSKO REZISTENTNA SHIZOFRENIJA/Urban Groleger-Ljubljana: Novartis, 2006

Metode in oblike

Načrtovanje

1. Poreklo in značilnosti metode načrtovanja in izvajanja storitev – koordinacije.
2. Izrazoslovje koordinirane obravnave – kako poimenovati različne procese in vloge?
3. Načela individualnega načrtovanja – naštej in pojasni.
4. Vzpostavljanje stika in delovnega odnosa – posebnosti pri individualnem načrtovanju oz. koordinirani obravnavi v skupnosti.
5. Načini raziskovanja življenjskega sveta uporabnika – opiši in pojasni njihovo komplementarnost.
6. Kako zapisujemo osebni načrt oz. načrt obravnave v skupnosti?
7. Struktura načrta – opiši in pojasni kakšen pomen imajo posamezni deli.
8. Kako predstaviti osebo, ki ji je načrt namenjen?
9. Načini analize življenjske situacije in na kaj je pri tem potrebno biti pozoren.
10. Kako iz pripovedi in analize situacije izluščiti cilje?
11. Tipi načrtov in njihov namen.
12. Pojasnite ali je načrt lahko zaupen ali je to javni dokument. Kako ravnati v smislu zaupnosti in opišite kako potegniti meje glede zaupnosti?
13. Namen in vloga načrtovanja v okviru institucije in pogoji ter možnosti za preselitev iz institucije v skupnost.
14. Vloga svojce oziroma bližnjih pri načrtovanju in koordiniranju.
15. Kako pripraviti načrt o selitvi iz institucionalnega varstva v skupnost? (Podroben opis preselitve in kako uporabnika pripraviti na nepredvidljive situacije?)
16. Izvedbeni del načrta: elementi. Struktura in sosledje izvajanja nalog.
17. Jezik zapisovanja – pasti uradniškega sloga in besednjaka.

Literatura:

Brandon, D., Brandon, A. (1994), *Jin in Jang načrtovanja psihosocialne skrbi*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G., Milošević Arnold, V., Postrak, M., Stefanoski, P., Urek, M. (2008), *Zapisovati socialno delo*, (Zbirka Katalog socialnega dela). Ljubljana: Fakulteta za socialno.

Flaker, V., Mali, J., Rafelič, A., Udovič, N. (2010), *Individualno načrtovanje in izvajanje storitev: Kako koordinirati obravnavo v skupnosti (osnutek priročnika)*. Delovno gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Škerjanc, J. (2006). *Individualno načrtovanje z udeležanjem ciljev*. Ljubljana: Center za poklicno izobraževanje in usposabljanje.

Šugman Bohinc, L., Rapoša - Tanjšek, P., Škerjanc, J. (2007), *Življenjski svet uporabnika: raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov*, (Zbirka Katalog socialnega dela). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zaviršek, D., Zorn, J., & Videmšek, P. (2002). *Inovativne metode v socialnem delu: Opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: Študentska založba (Scripta)(149-200).

Analiza tveganja

18. Razlogi za ocenjevanje tveganja, kriteriji za uvajanje omejevalnih ukrepov in načela izdelovanja analize tveganja.
19. Elementi analize tveganja – naštej in pojasni.
20. Opiši postopek analize tveganja.
21. Točke in načini zmanjševanja tveganja.

Literatura:

Flaker, V. (1994), Analiza tveganja. *Soc. delo*, 33, 3: 189-196.

Flaker, V., Grebenc, V. (2010), Analiza tveganja. Učno gradivo.

Multidisciplinarni timi

22. Splošni problemi multi- in interdisciplinarnih timov – dinamika sodelovanja različnih strokovnjakov.
23. Namen timske konference oziroma multidisciplinarnega tima – pojasni, kakšno vlogo in cilje konference.
24. Načela in praktični napotki za izvedbo multidisciplinarnega tima.

Literatura:

Flaker, V., Mali, J., Rafelič, A., Udovič, N. (2010), *Individualno načrtovanje in izvajanje storitev: Kako koordinirati obravnavo v skupnosti (osnutek priročnika)*. Delovno gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Brandon, D., Brandon, A. (1992), *Praktični priročnik za delo z ljudmi s posebnimi potrebami*. Ljubljana: VŠSD & PEF.

Izvajanje načrta

25. Matrica izvajanja načrta – elementi in njihova komplementarnost.
26. Dialektika med načrtovanjem in izvajanjem načrta – vloga načrta v izvedbi in razlogi za neuresničevanje načrta
27. Kako biti »tam« za uporabnika in kako vztrajati v nemogočih situacijah?
28. Koordinacija kot usklajevanje, mobiliziranje in vzpostavljanje mreže.
29. V čem je pomen proaktivne drže koordinatorjev?
30. Osebni paket – pojem in način izvajanja.
31. Razlika med storitvijo pri osebni pomoči in načrtom obravnave v skupnosti?
32. Kakšni so učinki inovacije individualnega financiranja, kaj pomeni kvaliteta življenja?
33. Kakšna je razlika med načrtom obravnave po pravilniku in kakšna med načrtom obravnave v zavodu? (institucionalno varstvo).

Literatura:

Flaker, V., Mali, J., Rafelič, A., Udovič, N. (2010), *Individualno načrtovanje in izvajanje storitev: Kako koordinirati obravnavo v skupnosti (osnutek priročnika)*. Delovno gradivo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mreže služb,

34. Naštej in opiši glavne ravni odgovorov na stiske ljudi.
35. Opiši lok podpore in pomoči in ponazori s primerom iz prakse.
36. Kakšne načine podpore in pomoči lahko uporabimo v koordinirani obravnavi.
37. Kakšne organizacijske oblike v skupnosti poznamo in kakšni so problemi vmesnih struktur?
38. Pomen postopkov, formalnih ukrepov in pravic pri zagotavljanju odgovorov na stiske ljudi.
39. Kakšne so možnosti znotraj zakonodaje, da koordinator lahko zagotovi potrebna sredstva za izvajanje načrta obravnave v skupnosti?
40. Značilnosti projektov in programov duševnega zdravja v skupnosti.
41. Vloga metod dela in organizacijskih ukrepov pri ustvarjanju možnosti za produktivno delo v skupnosti.
42. Kako strategije, paradigme zakonodaja in sistem vplivajo na izvajanje storitev na terenu?

Literatura:

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba : očrt potreb in odgovorov nanje*. V Ljubljani: Fakulteta za socialno delo.

Hitra ocena potreb in storitev

43. Glavne značilnosti metodologije *hitre ocene potreb in storitev*.
44. Kako oceniti potrebe v skupnosti – vzorec, tehnike in sodelovanje ljudi, ki prejemajo storitve.
45. Problemi pretvarjanja potreb v odgovore.

Literatura:

Zapiski s predavanj.

Delo z ljudmi, ki imajo demenco

46. Kaj je demenca, kdaj se pojavlja, kakšni so znaki in kakšne vrste demence poznamo?
47. Opredeli razliko med klasičnim in sodobnim pojmovanjem demence.
48. Kakšne sprememb prinaša demenca v življenje posameznika, ki ima demenco in ljudi, ki sestavljajo njegovo socialno mrežo?
49. Kakšne načine in oblike sporazumevanja bi uporabil/a pri delu s človekom z demenco?
50. Kakšne oblike skrbi za ljudi z demenco poznamo v Sloveniji, kakšna je vizija razvoja oblik pomoči za ljudi z demenco in vloga koordinatorja pri delu z ljudmi z demenco?

Literatura:

Mali, J. (ur.), Milošević - Arnold, V. (ur.) (2007), *Demenca - izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba : očrt potreb in odgovorov nanje*. V Ljubljani: Fakulteta za socialno delo.

Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika

51. Obrazložite trditev, da se v socialnem delu proces pomoči soustvarja v delovnem odnosu.
52. Kaj v proces pomoči prispeva instrumentalna definicija problema ? (P. Lussi)
53. Kako dela socialni delavec, socialna delavka, ki dela iz perspektive moči ? (D. Saleebey)

Literatura:

Čačinovič Vogrinčič, G. et al.(2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008), *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo

Dvojne diagnoze

54. Značilnosti vsakdanjega življenja ljudi, ki imajo nalepko »dvojna diagnoza« in pomen vednosti o vsakdanjem življenju za načrtovanje in koordiniranje
55. Problemi služb in izvajalcev storitev na področju socialnega varstva pri delu z ljudmi, ki imajo nalepko »dvojna diagnoza«

Literatura:

Kvaternik, I., Grebenc, V. (2008), Vrzeli med medicino in socialnim delom : primer "dvojnih diagnoz". *Teor. praksa*, 45, 1/2: 129-143.

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008), *Dolgotrajna oskrba : očrt potreb in odgovorov nanje*. V Ljubljani: Fakulteta za socialno delo.